

Υπόθεση C-571/21

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

16 Σεπτεμβρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Finanzgericht Düsseldorf (Γερμανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

6 Σεπτεμβρίου 2021

Προσφεύγουσα:

RWE Power Aktiengesellschaft

Καθού:

Hauptzollamt Duisburg

[παραλειπόμενα]

Finanzgericht Düsseldorf

Δ Ι Α Τ Α Ξ Η

Επί της διαφοράς

RWE Power Aktiengesellschaft [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] Έσεν,

- προσφεύγουσα -

[παραλειπόμενα]

κατά

Hauptzollamt Duisburg [παραλειπόμενα]

- καθού -

με αντικείμενο

φόρο ηλεκτρικής ενέργειας

το 4ο τμήμα [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα]

εξέδωσε, στις 6 Σεπτεμβρίου 2021, την ακόλουθη διάταξη:

Αναστέλλει τη διαδικασία και υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1. Μπορεί το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας (στο εξής: οδηγία 2003/96), στο μέτρο που προβλέπει ότι η ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας απαλλάσσεται από τον φόρο, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 21, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/96, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η απαλλαγή αυτή καλύπτει και διεργασίες κατά τις οποίες τα ενεργειακά προϊόντα παράγονται σε υπαίθριες εξορύξεις και υπόκεινται σε εργοστασιακή επεξεργασία, προκειμένου να καταστούν καταλληλότερα προς χρήση σε σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, παραδείγματος χάρη θραύονται, διαχωρίζονται από ξένα μέρη και θρυμματίζονται έως το μέγεθος που απαιτείται για τη λειτουργία του λέβητα;

2. Μπορεί το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96, στο μέτρο που προβλέπει ότι απαλλάσσεται από τον φόρο η ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται για τη διατήρηση της ικανότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 21, παράγραφος 3, τρίτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαλλάσσεται από τον φόρο και η χρήση ηλεκτρικής ενέργειας για τη λειτουργία αποθηκευτικών εγκαταστάσεων και μεταφορικών μέσων που είναι αναγκαία για τη μόνιμη λειτουργία των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας;

[παραλειπόμενα]

Σ κ ε π τ ι κ ό :

1 Η προσφεύγουσα διατηρούσε, μεταξύ άλλων, στη λιγνιτική περιοχή της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, τρία υπαίθρια ορυχεία, ανεξάρτητα μεταξύ τους, στα οποία εξόρυσσε λιγνίτη με κύριο σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στους αντίστοιχους σταθμούς της, ενώ χρησιμοποιούσε περίπου το 10 % για την παραγωγή λιγνιτόσκονης και λιγνιτοπλίνθων. Το 2004, άντλησε από τα υπαίθρια ορυχεία, συνολικά, 2.847.925.939 MWh ηλεκτρικής ενέργειας (ενέργειας) τα οποία χρησιμοποίησε, κατ' ουσίαν, ως εξής:

- (1) σε αντλίες ύδατος για τη μείωση της στάθμης των υπόγειων υδάτων,
- (2) σε μηχανήματα μεγάλης κλίμακας, όπως καδοφόρους εκσκαφείς, που χρησιμοποιήθηκαν για την εξόρυξη ακατέργαστου λιγνίτη και στείων υλικών, και αποθέτες, που μετέφεραν τα στεία υλικά σε άλλο τμήμα του ορυχείου,
- (3) για τον φωτισμό του υπαίθριου ορυχείου, καθώς και
- (4) για τη μεταφορά του ακατέργαστου λιγνίτη με ηλεκτροκίνητες αμαξοστοιχίες που κινούνταν σε δικές τους γραμμές και για ηλεκτροκίνητους ταινιοδιαδρόμους που μετέφεραν τόσο ακατέργαστο λιγνίτη όσο και στεία υλικά.

2 Η λειτουργία των επίδικων σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας είχε ως σκοπό την αδιάλειπτη παραγωγή ενέργειας σε σχέση με πέντε σταθμούς ανεφοδιασμού στη ζώνη βασικού φορτίου. Αντιθέτως, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στα εργοστάσια που εκμεταλλευόταν η προσφεύγουσα εξυπηρετούσε κυρίως τη δική της παραγωγή, αλλά είχε σχεδιαστεί και για συνεχή λειτουργία. Προκειμένου να διασφαλίσει την αδιάλειπτη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η προσφεύγουσα διατηρούσε αποθήκες λιγνίτη τριών διαφορετικών μεγεθών και λειτουργιών, από τις οποίες ο λιγνίτης μεταφερόταν σταδιακά στους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Ο λιγνίτης αποθηκευόταν, αρχικώς, σε κάθε υπαίθριο ορυχείο σε αποθήκη με χωρητικότητα που μπορούσε να εξυπηρετήσει λειτουργία έως και έξι ημερών και ακολούθως μεταφερόταν στις αποθήκες των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω ταινιοδιαδρόμου ή μέσω του σιδηροδρόμου της εκμεταλλεύσεως που κινούνταν με τη χρήση ηλεκτράμαξας σε δικές του πλατύτερες γραμμές σχεδιασμένες για ιδιαίτερος βαρείς συρμούς. Οι αποθήκες αυτές είχαν χωρητικότητα που μπορούσε να εξυπηρετήσει λειτουργία έως δύο ημερών και είχαν ως σκοπό να εξασφαλίσουν σε κάθε σταθμό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, με τη λειτουργία όλων των τμημάτων (λεβήτων), καθ' όλη τη διάρκεια ενός Σαββατοκύριακου. Ηλεκτροκίνητοι εκσκαφείς φόρτωναν τον άνθρακα από τις αποθήκες σε ταινιοδιάδρομο. Κατόπιν διαχωρισμού του υλικού εξορύξεως από μεταλλικά στοιχεία και μέσω ταινιοδιαδρόμου ζυγίσεως, ο ακατέργαστος λιγνίτης μεταφερόταν σε εγκαταστάσεις θρυμματισμού άνθρακα. Στη συνέχεια, από τον θρυμματισμένο

λιγνίτη αφαιρούνταν ξύλινα μέρη και ο άνθρακας κατέληγε, με τη χρήση άλλων ταινιοδιαδρόμων, στους αποθηκευτικούς χώρους κάθε λέβητα.

- 3 Το 2004, οι λέβητες που χρησιμοποιούσε η προσφεύγουσα στους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας απαιτούσαν λιγνίτη που είχε υποστεί διαφορετική επεξεργασία:
- 4 Σε ένα εργοστάσιο λειτουργούσαν ακόμη, το 2004, τρεις λέβητες καύσεως σε σχάρα στους οποίους η καύση του λιγνίτη πραγματοποιούνταν σε δέσμες τοποθετημένες σε σχάρα. Τούτο δεν απαιτούσε προηγούμενη ξήρανση του άνθρακα με παροχή θερμότητας.
- 5 Σε έτερο σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και στα δύο άλλα εργοστάσια λειτουργούσαν λέβητες στροβιλισμού. Στους λέβητες αυτούς δημιουργούνταν αεριοστρόβιλος που αποτελούνταν από καύσιμο άνθρακα και αέρα. Η θερμότητα που προκύπτει κατ' αυτόν τον τρόπο ωθεί προς τα πάνω την τέφρα και τα πρώτα μέρη του άνθρακα τα οποία διαχωρίζονται μέσω κυκλώνων. Οι εν λόγω λέβητες απαιτούσαν, ως καύσιμο, τεμάχια λιγνίτη με διάμετρο έως 40 χιλιοστά τα οποία διοχετεύονταν από την αποθήκη στον λέβητα από κοινού με καυτό αέριο καπνού που επέστρεφε από προηγούμενη καύση. Η προσθήκη καυσαερίων κατά τη χορήγηση του λιγνίτη είχε ως αποτέλεσμα την απελευθέρωση ύδατος από τον λιγνίτη προς το καυσαέριο και συγχρόνως τη διαφυγή ύδατος στον λέβητα.
- 6 Επίσης, η προσφεύγουσα χρησιμοποιούσε λέβητες μύλου που λειτουργούσαν με λιγνιτόσκονη. Σε κάθε λέβητα υπήρχε αποθήκη με χωρητικότητα που εξυπηρετούσε λειτουργία έξι έως οκτώ ωρών. Από τις αποθήκες αυτές διοχετευόταν ο λιγνίτης, από κοινού με καυσαέριο προηγούμενης καύσεως, σε μύλους που αποτελούνταν, κατ' ουσίαν, από έναν μεγάλο φυσητήρα με λειτουργία θρυμματισμού. Οι μύλοι παρήγαν τόσο μικρά σωματίδια άνθρακα και πίεση, ώστε τα σωματίδια αυτά να μπορούν να εισαχθούν σε συγκεκριμένα σημεία του λέβητα και να καούν σε ανοικτές φλόγες μεταξύ των σημείων εισαγωγής. Ομοίως, στην περίπτωση αυτή, η προσθήκη καυτού καυσαερίου κατά τη χορήγηση του λιγνίτη στον μύλο επέφερε την απελευθέρωση ύδατος από τον λιγνίτη προς το καυσαέριο και τούτο εξασφάλιζε συγχρόνως την αδρανοποίηση έως την είσοδο στον λέβητα.
- 7 Εν συνεχεία παραγόταν ατμός, λόγω της θερμότητας του λέβητα, ο οποίος διοχετευόταν σε στρόβιλους ατμού για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.
- 8 Κατόπιν διαταγής του καθού, η προσφεύγουσα υπεβλήθη από τις 16 Δεκεμβρίου 2004 σε εξωτερικό έλεγχο όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τον φόρο ηλεκτρικής ενέργειας για τα έτη 2003 και 2004, το αποτέλεσμα του οποίου συνοψίστηκε στην έκθεση ελέγχου της 20ής Μαΐου 2009. Κατά τον εξωτερικό έλεγχο σε σχέση με τον φόρο ηλεκτρικής ενέργειας, η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι η χρήση ηλεκτρικής ενέργειας με σκοπό την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον λιγνίτη, ήτοι περίπου το 90 % της ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιήθηκε,

απαλλάσσεται από τον φόρο δύναμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, σημείο 2, του Stromsteuergesetz [γερμανικού νόμου περί φορολογίας της ηλεκτρικής ενέργειας] (στο εξής: StromStG), καθόσον εξυπηρετούσε την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Για τον λόγο αυτόν, υπέβαλε με επιφύλαξη τη δήλωση φόρου ηλεκτρικής ενέργειας για ποσό 31.526.540,15 ευρώ (90% των 35.029.489,05 ευρώ ή 2.847.925.939 MWh). Ακόμη και ο ακατέργαστος λιγνίτης πρέπει να θεωρείται ως καύσιμο και, ως εκ τούτου, η χρήση ηλεκτρικής ενέργειας για την εξόρυξη και τη μεταφορά του σε υπαίθρια ορυχεία πρέπει να είναι αφορολόγητη με βάση το άρθρο 9, παράγραφος 1, σημείο 2, του StromStG. Η επεξεργασία του λιγνίτη μέσω θρυμματισμού μέχρι την εισαγωγή λιγνιτόσκονης στους μύλους άνθρακα των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας συνιστά αβλαβή βελτιστοποίηση.

- 9 Αντιθέτως, οι ελεγκτές έκριναν ότι η επεξεργασία του λιγνίτη συνιστά παραγωγή καυσίμου και ότι, επομένως, ορθώς εισπράχθηκε ο φόρος. Επιπλέον, όλες οι καταναλώσεις ηλεκτρικής ενέργειας που προορίζονται για την εξόρυξη και τη μεταφορά του ακατέργαστου λιγνίτη είναι φορολογητέες, με αποτέλεσμα να υπόκεινται στον φόρο και οι αντίστοιχες χρήσεις εντός των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που αφορούν τη λειτουργία εκσκαφέων, ταινιοδιαδρόμων και μύλων άνθρακα.
- 10 Με πράξη επιβολής φόρου της 8ης Οκτωβρίου 2009, το καθού δέχθηκε τις διαπιστώσεις του εξωτερικού ελέγχου, προέβη σε επιστροφές για ορισμένες πράξεις που δεν είναι κρίσιμες εν προκειμένω και ζήτησε από την προσφεύγουσα, βάσει άλλων διαπιστώσεων, να καταβάλει τον φόρο ηλεκτρικής ενέργειας που είχε προκύψει κατά την εκτίμησή του.
- 11 Με απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2018, το καθού απέρριψε ως αβάσιμη την ένσταση που άσκησε η προσφεύγουσα κατά της ανωτέρω πράξεως όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τη χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας του ακατέργαστου λιγνίτη που εξορύσσεται σε υπαίθρια ορυχεία, για τη λειτουργία των εγκαταστάσεων επεξεργασίας ακατέργαστου λιγνίτη στα εργοστάσια και για τη λειτουργία των εγκαταστάσεων εξορύξεως λιγνίτη σε υπαίθρια ορυχεία, για τη μεταφορά των στείων υλικών και τη μεταφορά του άνθρακα στις αποθήκες των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και των εργοστασίων με σκοπό την περαιτέρω επεξεργασία του.
- 12 Προς στήριξη της προσφυγής της, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, κατά τη βούληση του συντάκτη της οδηγίας, η φοροαπαλλαγή πρέπει να καλύπτει το σύνολο της ηλεκτρικής ενέργειας που είναι αναγκαία για τη διαδικασία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Βάσει ερμηνείας του άρθρου 12, παράγραφος 1, σημείο 1, της Verordnung zur Durchführung des Stromsteuergesetzes [κανονιστικής αποφάσεως για την εκτέλεση του νόμου περί φορολογίας της ηλεκτρικής ενέργειας] (στο εξής: StromStV) κατά τρόπο σύμφωνο προς την οδηγία, το ευνοϊκό καθεστώς θα έπρεπε να καλύπτει, καταρχήν, όλες τις βοηθητικές εγκαταστάσεις χωρίς τις οποίες δεν θα ήταν δυνατή η λειτουργία σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Κατά τη

νομολογία του Bundesfinanzhof [ομοσπονδιακού φορολογικού δικαστηρίου, Γερμανία], τέτοιες εγκαταστάσεις είναι εκείνες χωρίς τις οποίες δεν μπορεί να λειτουργήσει μια εγκατάσταση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τους κανόνες και τις απαιτήσεις του εμπορικού δικαίου, του δικαίου περιβάλλοντος, του δικαίου περί υδάτων ή του εργατικού δικαίου.

Όλες οι επίδικες χρήσεις πληρούσαν τις εν λόγω προϋποθέσεις, καθόσον η λειτουργία λιγνιτικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας συνίσταται σε ενιαία διαδικασία από την εξόρυξη άνθρακα μέχρι τη διάθεση των αποβλήτων που προκύπτουν κατ' ανάγκη. Τα υπαίθρια ορυχεία και ο λιγνιτικός σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν μόνιμη ενιαία οικονομική και τεχνική μονάδα, η οποία δεν μπορεί να καταταχθεί τεχνητά σε ανεξάρτητες μεμονωμένες εκμεταλλεύσεις. Αντιθέτως, η χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας στα υπαίθρια ορυχεία είναι απολύτως αναγκαία για να διασφαλισθεί η αδιάλειπτη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη καθίσταται οικονομικώς δυνατή μόνον όταν πραγματοποιείται σε τοπική εγγύτητα με το υπαίθριο λιγνιτωρυχείο και τον σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

13 Επομένως, η προσφεύγουσα ζητεί, μεταξύ άλλων,

την ακύρωση της πράξεως επιβολής φόρου της 8ης Ιουνίου 2009, όπως διαμορφώθηκε με την απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2018 επί της ενστάσεως, στο μέτρο που η ίδια κατανάλωσε ηλεκτρική ενέργεια στους ακόλουθους τομείς:

(1) 90 % της ηλεκτρικής ενέργειας χρησιμοποιήθηκε για αντλίες ύδατος με σκοπό τη μείωση της στάθμης των υπόγειων υδάτων, για τη λειτουργία μηχανημάτων μεγάλης κλίμακας, όπως καδοφόρους εκσκαφείς και αποθέτες, για τον φωτισμό των υπαίθριων ορυχείων και για τη μεταφορά του ακατέργαστου λιγνίτη στους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, και

(2) Ηλεκτρική ενέργεια χρησιμοποιήθηκε για τη μεταφορά του ακατέργαστου λιγνίτη εντός των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και την επεξεργασία του με τη χρήση εκσκαφών, ταινιοδιαδρόμων και μύλων άνθρακα.

Το καθού ζητεί

την απόρριψη της προσφυγής.

14 Με βάση το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/96/EK του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας (στο εξής: οδηγία 2003/96), η ηλεκτρική ενέργεια απαλλάσσεται από τον φόρο, δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, σημείο 2, του StromStG, εφόσον χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, σημείο 1, της StromStV, πρόκειται για ηλεκτρική ενέργεια η

οποία καταναλώνεται στις βοηθητικές εγκαταστάσεις μονάδας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και προορίζεται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας υπό τεχνική έννοια. Τέτοιες εγκαταστάσεις πρέπει να συνδέονται άμεσα με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ή να είναι αναγκαίες για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, όπως για παράδειγμα η προμήθεια καυσίμων. Τούτο ισχύει μόνο για την εισαγωγή του καυσίμου από τον μύλο άνθρακα στον καυστήρα του λέβητα. Δεν εμπίπτει στο ευνοϊκό καθεστώς η ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται εμμέσως σε ορισμένες εγκαταστάσεις με σκοπό την περαιτέρω επεξεργασία του ακατέργαστου λιγνίτη, ιδίως με θρυμματισμό, σύνθλιψη και ξήρανση.

Κατά την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στο υπαίθριο ορυχείο για την εξόρυξη και τη μεταφορά του άνθρακα, καθώς και για τη διαχείριση στείρων υλικών, παράγεται ακατέργαστος λιγνίτης και διατίθεται στους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας μέσω εγκαταστάσεων μεταφοράς, αλλά δεν παράγεται ηλεκτρική ενέργεια από τεχνικής απόψεως.

Ο λιγνίτης απαλλάσσεται από τον φόρο μόνον όταν χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Στο μέτρο που ο άνθρακας απαλλάσσεται από τον φόρο επί της ενέργειας, δεν μπορεί να υπάρξει απαλλαγή από τον φόρο ηλεκτρικής ενέργειας, άρθρο 21, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/96.

II.

15 Για τον προσδιορισμό της ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας έχουν θεσπισθεί οι ακόλουθες εθνικές διατάξεις:

16 Άρθρο 9, παράγραφος 1, του StromStG:

Απαλλάσσονται από τον φόρο: [...]

2. Ηλεκτρική ενέργεια που καταναλώνεται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας: [...]

17 Άρθρο 11 του StromStG:

Το ομοσπονδιακό υπουργείο οικονομικών εξουσιοδοτείται να θέσει σε εφαρμογή τον νόμο με την έκδοση κανονιστικής αποφάσεως [...]

8. να θεσπίσει διατάξεις σχετικά με το άρθρο 9 με σκοπό τη διασφάλιση της φορολογικής ισότητας, την απλοποίηση των διαδικασιών και την αποφυγή μη εύλογων οικονομικών επιβαρύνσεων και ιδίως

a) να διευκρινίσει τις προϋποθέσεις για την ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση της καταναλώσεως ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών εννοιών [...]

- 18 Άρθρο 12, παράγραφος 1, της Verordnung zur Durchführung des Stromsteuergesetzes [κανονιστικής απόφασεως για την εκτέλεση του νόμου περί φορολογίας της ηλεκτρικής ενέργειας] (Stromsteuer-Durchführungsverordnung, στο εξής: StromStV):

Ως ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, σημείο 2, του νόμου, νοείται η ηλεκτρική ενέργεια

1. η οποία καταναλώνεται σε βοηθητικές εγκαταστάσεις μονάδας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ιδίως για την επεξεργασία των υδάτων, την παροχή ύδατος στη γεννήτρια ατμού, την παροχή φρέσκου αέρα, την προμήθεια καυσίμων ή τον καθαρισμό καυσαερίων [...]

για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας υπό τεχνική έννοια.

- 19 Όσον αφορά το δίκαιο της Ένωσης, τίθεται ζήτημα ερμηνείας του άρθρου 1, του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο β', του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, και του άρθρου 21, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/96.

III.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων:

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 20 Η υπό κρίση υπόθεση αφορά την εμβέλεια της υποχρεωτικής φοροαπαλλαγής για την ηλεκτρική ενέργεια δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96. Η Γερμανία δεν χρησιμοποίησε τη δυνατότητα φορολογήσεως που προβλέπει το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/96.
- 21 Μολονότι στο γερμανικό κείμενο της διατάξεως, με τη φράση «bei der Stromerzeugung [...] verwendeter elektrischer Strom» [ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται κατά την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας], δεν καθίσταται κατ' ανάγκη σαφές ότι η απαλλασσόμενη ηλεκτρική ενέργεια πρέπει να χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας η οποία υπόκειται στον φόρο κατά τα λοιπά, τούτο μπορεί να γίνει δεκτό με βάση άλλες γλωσσικές αποδόσεις. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθούν οι αποδόσεις στην αγγλική, τη γαλλική και την ολλανδική γλώσσα. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, σημείο 2, του StromStG στηρίζεται, επίσης, σε τέτοια ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96.
- 22 Τέτοια αιτιώδης συνάφεια θα υφίστατο για το σύνολο της ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποίησε η προσφεύγουσα, από την εξόρυξη του λιγνίτη και την επεξεργασία του μέχρι τη χρησιμοποίησή του στους σταθμούς παραγωγής

ηλεκτρικής ενέργειας και την επακόλουθη διάθεση της τέφρας, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς.

- 23 Στο μέτρο που η προσφεύγουσα συναρτά τις δραστηριότητες αυτές με την παραγωγή λιγνιτοπλίνθων και λιγνιτόσκονης για βιομηχανικούς πελάτες στα εργοστάσιά της, δεν ζητεί καμία φοροαπαλλαγή.
- 24 Ωστόσο, τόσο ευρέως νοούμενη αιτιώδης συνάφεια μπορεί να αντιβαίνει στον σκοπό του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96. Πιο συγκεκριμένα, η εν λόγω διάταξη σκοπεί στην αποφυγή της διπλής φορολογήσεως (βλ. πρόσφατη απόφαση ΔΕΕ της 27ης Ιουνίου 2018, C-90/17, σκέψη 35). Επιπλέον, η διάταξη αυτή, ως παρέκκλιση από υφιστάμενη, καταρχήν, φορολογική υποχρέωση, δεν μπορεί να ερμηνευθεί διασταλτικά, διότι διαφορετικά η εναρμονισμένη φορολόγηση που θεσπίζει η οδηγία 2003/96 θα στερούνταν κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα (βλ. απόφαση ΔΕΕ της 7ης Μαρτίου 2018, C-31/17, σκέψη 25).
- 25 Επομένως, από τη φοροαπαλλαγή μπορεί να εξαιρεθεί η ηλεκτρική ενέργεια η οποία χρησιμοποιήθηκε για την παραγωγή του ίδιου του ενεργειακού προϊόντος, δεδομένου ότι η εν λόγω ηλεκτρική ενέργεια χρησιμοποιείται για την παραγωγή του προϊόντος αυτού και μόνον εμμέσως για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Υπό το πρίσμα τούτο, δεδομένου ότι ο λιγνίτης αποτελεί ενεργειακό προϊόν ακόμη και σε ακατέργαστη μορφή (άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2003/96, επεξηγηματικές σημειώσεις για τη συνδυασμένη ονοματολογία της κλάσης 2702, σημείο 01.0), δεν θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη η ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιεί η προσφεύγουσα για την εξόρυξη του ακατέργαστου λιγνίτη. Πάντως, με την αποθήκευση του ακατέργαστου λιγνίτη στις αποθήκες των υπαίθριων ορυχείων θα μπορούσε να θεωρηθεί ως περατωθείσα η παραγωγή ακατέργαστου λιγνίτη ως ενεργειακού προϊόντος.
- 26 Κατά τα λοιπά, ο ακατέργαστος λιγνίτης υπέστη περαιτέρω επεξεργασία μέσω θραύσεως, διαχωρισμού ξένων μερών, ιδίως μετάλλων και ξύλων, και θρυμματισμού έως ότου αποκτήσει το μέγεθος σωματιδίων κατάλληλων προς καύση στον αντίστοιχο λέβητα που έχει καθορισθεί για την εκάστοτε επεξεργασία.
- Το καθού εκτιμά ότι η επεξεργασία αυτή συνιστά παραγωγή λιγνίτη ως ενεργειακού προϊόντος κατά την έννοια του άρθρου 21, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/96 και, ως εκ τούτου, αποκλείεται κατ' ανάγκην η φοροαπαλλαγή της ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιήθηκε για τον σκοπό αυτό, διότι η Γερμανία δεν έχει κάνει χρήση της εξουσίας που παρείχε το άρθρο 21, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/96.
- 28 Ακόμη και αν η χρησιμοποίηση της ηλεκτρικής ενέργειας για την επεξεργασία λιγνίτη στον σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 21, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/96, η εκτίμηση του καθού εγείρει αμφιβολίες. Το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α',

της οδηγίας 2003/96 απαλλάσσει από τον φόρο, συνολικά, τόσο τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας όσο και την ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Φορολόγηση επιβάλλεται, εν συνεχεία, μόνον όταν καταναλώνεται η παραχθείσα ηλεκτρική ενέργεια. Τούτο έχει ως σκοπό την αποφυγή της διπλής φορολόγησεως.

- 29 Διπλή φορολόγηση όμως επέρχεται, όταν διαδικασίες που εξυπηρετούν την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στον σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας υπόκεινται στον φόρο ηλεκτρικής ενέργειας, έναν φόρο κατά την έννοια της οδηγίας 2003/96. Τέτοιες διαδικασίες είναι συνήθεις και κατά τη χρήση στερεών καυσίμων σε σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας –με εξαίρεση τις εγκαταστάσεις που εφαρμόζουν την παρωχημένη μέθοδο καύσεως σε σχάρα– και δεν περιορίζονται στους λιγνιτικούς σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που εκμεταλλεύεται η προσφεύγουσα. Για να επιτευχθεί ταχεία και καθαρή καύση, η επιφάνεια των καυσίμων πρέπει να αυξηθεί σημαντικά με τη χρήση τεχνικών θρυμματισμού όπως η θραύση και η σύνθλιψη. Αυτή ακριβώς η επεξεργασία του καυσίμου, η οποία δεν είναι αναγκαία για την παρωχημένη καύση σε σχάρα, εξασφαλίζει ουσιωδώς αποτελεσματικότερη και καθαρότερη χρήση της ενέργειας. Συναφώς, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, βάσει των κανόνων και των απαιτήσεων του εμπορικού δικαίου και του δικαίου περιβάλλοντος, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να χρησιμοποιεί με κανέναν άλλον τρόπο τους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που εκμεταλλεύεται παρά μόνο για την καύση, κατά τη χρήση λέβητα στροβιλισμού και λέβητα μύλου, του επεξεργασμένου λιγνίτη με συγκεκριμένη θερμοδική αξία η οποία επιτυγχάνεται, ενδεχομένως, μέσω αναμείξεως.
- 30 Επιπλέον, από το ίδιο το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96, το οποίο προβλέπει τη φοροαπαλλαγή για δύο χρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας, ήτοι για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και για τη διατήρηση της ικανότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, προκύπτει ότι το ευνοϊκό καθεστώς δεν περιορίζεται μόνο στη διαδικασία μετατροπής της ενέργειας, αλλά καλύπτει και προγενέστερες και μεταγενέστερες δραστηριότητες.
- 31 Τέλος, το καθού εκτιμά ότι το άρθρο 21, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/96 περιορίζει το εύρος της φοροαπαλλαγής με βάση το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96, μολονότι μόνον το άρθρο 14 της οδηγίας 2003/96 προβλέπει υποχρεωτική φοροαπαλλαγή.
- 32 Οι γερμανικές διατάξεις, ιδίως το άρθρο 12, παράγραφος 1, της StromStV, δεν περιέχουν κατάλληλο κριτήριο συναφώς, πλην της παραδοχής ότι δεν μπορεί να απαλλάσσεται από τον φόρο μόνον η περιορισμένη διαδικασία ενεργειακής μετατροπής. Το άρθρο 12, παράγραφος 1, της StromstV μνημονεύει, ως παράδειγμα για τη διαδικασία ενεργειακής μετατροπής, πέραν της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, τις βοηθητικές εγκαταστάσεις ως προς τις οποίες όμως απαιτείται η ηλεκτρική ενέργεια να καταναλώνεται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας υπό τεχνική έννοια. Επιπλέον, κατά την εφαρμογή της διατάξεως αυτής

για την ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/96, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τόσο το άρθρο 9, παράγραφος 1, σημείο 2, του StromStG όσο και το άρθρο 12, παράγραφος 1, σημείο 1, της StromStV είχαν ήδη θεσπιστεί, από κοινού με τις κρίσιμες εν προκειμένω διατάξεις, πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας 2003/96 την 31η Οκτωβρίου 2003. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, σημείο 2, του StromStG εισήχθη με τον Gesetz zur Fortführung der ökologischen Steuerreform [γερμανικό νόμο περί εξακολουθήσεως της οικολογικής φορολογικής μεταρρυθμίσεως] της 16ης Δεκεμβρίου 1999 (Bundesgesetzblatt I της 22ας Δεκεμβρίου 1999, σ. 2432) και το άρθρο 12, παράγραφος 1, της StromStV θεσπίστηκε με την Verordnung zur Durchführung des Stromsteuergesetzes [κανονιστική απόφαση για την εκτέλεση του νόμου περί φορολογίας της ηλεκτρικής ενέργειας] της 31ης Μαΐου 2000 (Bundesgesetzblatt I της 15ης Ιουνίου 2000, σ. 794).

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 33 Το 2004, η προσφεύγουσα παρήγαγε, μέσω των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που εκμεταλλευόταν και των αντίστοιχων υπαίθριων ορυχείων, σχεδόν το 10 % της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώθηκε στη Γερμανία και για τον σκοπό αυτόν, χρησιμοποίησε περίπου το 5 % της ηλεκτρικής ενέργειας που είχε παραχθεί στους σταθμούς της.

Προς τούτο, εκμεταλλευόταν τα υπαίθρια ορυχεία και τους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται η αδιάλειπτη, καταρχήν, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, με τη χρήση εφεδρικών και δεόντως υπολογισμένων συστημάτων μεταφοράς, αποθηκεύσεως και επεξεργασίας. Υπό αυτό το πρίσμα, το σύστημα των υπαίθριων ορυχείων και των αντίστοιχων λιγνιτικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σκοπεί, στην περίπτωση της προσφεύγουσας, και στη διατήρηση της ικανότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

- 34 Ακόμη και αν εξαιρεθούν από τον σκοπό αυτόν η εξόρυξη του λιγνίτη και οι καταναλώσεις ηλεκτρικής ενέργειας που δικαιολογούν φοροαπαλλαγή, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/96, για την ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται κατά την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, τίθεται το ερώτημα αν πρέπει να απαλλαγεί από τον φόρο η ηλεκτρική ενέργεια που καταναλώνει η προσφεύγουσα προς εξασφάλιση της συνεχούς λειτουργίας της εκμεταλλεύσεώς της, όπως για παράδειγμα στις εγκαταστάσεις μεταφοράς, φορτώσεως και εκφορτώσεως όσον αφορά τον λιγνίτη που μεταφέρεται από τις αποθήκες των υπαίθριων ορυχείων στους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.
- 35 Ομοίως, δεν είναι σαφές αν το άρθρο 21, παράγραφος 3, τρίτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96 αποκλείει από το ευνοϊκό καθεστώς την ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά. Εφαρμόζεται η διάταξη η οποία προβλέπει ότι συνιστά γενεσιουργό αιτία του φόρου η κατανάλωση που γίνεται για λόγους

άσχετους προς την παραγωγή ενεργειακών προϊόντων και ειδικότερα για την προώθηση οχημάτων, σε κάθε μεταφορά ενεργειακών προϊόντων καλύπτοντας, επομένως, και τη μεταφορά του λιγνίτη μεταξύ των εγκαταστάσεων στις οποίες πραγματοποιείται η αποθήκευση και η επεξεργασία του ή η διάταξη αυτή αφορά μόνον άλλες χρήσεις της ηλεκτρικής ενέργειας;

- 36 Στην εξεταζόμενη περίπτωση, ο λιγνίτης μεταφέρεται σε μεγάλες αποστάσεις, προκειμένου να υποστεί επεξεργασία για να χρησιμοποιηθεί στους λέβητες των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, διότι οι αντίστοιχες εγκαταστάσεις της προσφεύγουσας, κατ' ανάγκη, δεν βρίσκονται σε έναν τόπο, αλλά σε μεγάλη απόσταση μεταξύ τους λόγω του μεγέθους τους και των συνεχών μεταβολών του σημείου εξορύξεως. Συναφώς, η μεταφορά, είτε πραγματοποιείται με τη χρήση του σιδηροδρόμου της εκμεταλλεύσεως είτε μέσω ταινιοδιαδρόμων, μπορεί να εξυπηρετήσει επίσης την παραγωγή λιγνίτη. Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 21, παράγραφος 3, τρίτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96 θα κάλυπτε μόνο μεταφορές κατά τις οποίες δεν μεταφέρονται ενεργειακά προϊόντα, αλλά, παραδείγματος χάρη, το προσωπικό στις θέσεις εργασίας στην εγκατάσταση της προσφεύγουσας.